

'Alleen door open kennisontwikkeling komen we tot

Binnen het project 'Samenwerken aan vaardigheden' wordt ook een LED-proef gedaan. Erik van der Broek verzamelt drainwater van deze proef.

Met het project 'Samenwerking aan Vaardigheden' zoomt het Improvement Centre verder in op de samenwerking tussen telers, toeleveranciers, voorlichters en onderzoekers. Voor dit project boort het Improvement Centre een nieuwe financieringsbron aan, namelijk het ministerie van Economische Zaken. Doelstelling is de toepassing van innovaties te versnellen.

TEKST: PIETERNEL BOUWMAN - VAN VELDEN

BEELD: HENK BOUWMAN

Sinds in 2006 de eerste paal de grond in ging van het Improvement Centre in Bleiswijk heeft het praktijkcentrum al veelvuldig van zich laten horen door opvallend praktijkonderzoek als de combinatieteelt van tilapia en tomaten, goed verlopen teelten en producties in (semi)gesloten kassen en momenteel 'Het Nieuwe Telen'. Een volgende stap is het project 'Samenwerken aan Vaardigheden'. Aad van den Berg en Marc Grootcholten zijn er enthousiast over. "Voorheen kwamen bijna alleen grote gewassen aan bod. Nu is er ook ruimte voor de wat kleinere."

Vruchtbare samenwerking

Doelstelling van het Improvement Centre is de integrale toepassing en ontwikkeling van teeltconcepten, eigenlijk het oude proeftuinprincipe. Wetenschappelijke kennis, innovaties en teeltkennis moeten daarvoor gecombineerd worden tot één integraal teeltsysteem.

Marc Grootcholten: "We hebben er bewust voor gekozen geen onderzoeker(s) in dienst te nemen om juist de samenwerking met bestaande onderzoeksinstituten te bevorderen." Die constructie werkt, zo blijkt in

de praktijk. Er is een vruchtbare samenwerking ontstaan tussen onderzoekers van verschillende instellingen en de praktijkmensen van het IC.

Daarnaast heeft het Improvement Centre ook een goede samenwerking met (technische) toeleveranciers in diverse door hen geïnitieerde projecten. Bij alle proeven wordt gestreefd naar een grote betrokkenheid van telers, omdat zij degene zijn die baat hebben bij de resultaten. Ook raken meer en meer voorlichters bij de verschillende proeven betrokken en begeleiden voorlichters van DLV Plant, Lucel en Flori Consult Group in 2010 projecten.

Vaardigheden

Aad van den Berg: "In de afgelopen jaren zijn veel nieuwe technische oplossingen op de markt gekomen om 'duurzaam' te telen en er zullen er meer volgen. Er is echter ook gebleken dat de leercurve voor de teler om deze innovaties toe te passen vaak veel langer is dan verwacht. Hierdoor vielen resultaten tegen en hebben ondernemers financieel schade en teleurstellingen opgelopen."

En nu ligt daar dus het project 'Samenwerking aan Vaardigheden', waarvoor een subsidieaanvraag bij het ministerie van Economische Zaken en Provincie Zuid Holland is gehonoreerd. Doelstelling van het project is om de vaardigheden voor telers en toeleveranciers te ontwikkelen om tot succesvolle toepassing van innovaties te komen. Voor de realisatie van de proeven worden drie fasen gevolgd: sessies om met betrokkenen tot projectinvulling te komen, uitvoering van het project inclusief het hele leertraject voor de betrokkenen, en kennisverspreiding in de hele sector. Samenwerken aan Vaardigheden onderhoudt contact met een ander Pieken in de Delta project: Greenport Campus.

De partners in het project 'Samenwerken aan Vaardigheden' zijn Improvement Centre, WUR Glastuinbouw, Priva, Wilk van derSande en TNO. Het project blijft echter niet beperkt tot deze aanvragers.

Deelname door telers en andere toeleveranciers en voorlichters heeft een nadrukkelijke rol gekregen. Ook organisaties als LTO Groeiservice en AVAG zullen bij het project betrokken worden.

Aad van den Berg: "Alleen door open kennisontwikkeling in nauwe samenwerking met alle kennisdisciplines komen we als sector tot optimalisatie en verduurzaming. We zoeken nadrukkelijk naar andere financieringsbronnen dan de bekende. De laatste jaren hebben we gezien dat onderzoeksafdelingen steeds kleiner worden, terwijl het areaal toeneemt. Het is dus nog belangrijker om op voldoende praktijkschaal kennis te ontwikkelen."

Ook kleinere gewasgroepen

De financiering van EZ en PZH is 'slechts' voor overheadkosten, projectontwerp, begeleiding, communicatie en deels registraties en onderzoek, maar beslaat daarmee al een aanmerkelijk deel van de vaste kosten die met een proef samenhangen.

Het 'groene' deel van de financiering wordt aan de hand van het projectplan nog gezocht bij private partijen, Productschap Tuinbouw, ministerie LNV of anderen.

Op deze wijze komt onderzoek op praktijkschaal ook voor kleinere gewasgroepen dichterbij.

Aad van den Berg: "De laatste jaren hebben we gezien dat onderzoeksafdelingen steeds kleiner worden, terwijl het areaal toeneemt. Het is dus nog belangrijker om op praktijkschaal kennis te ontwikkelen."

Ieder jaar kunnen vijf proeven met het oog op duurzaamheid opgezet worden, waarbij toepassing van nieuwe tuinbouwtechnieken in de picture komen te staan, toegepast op grote, maar ook kleinere gewassen. De projectinvulling wordt gemaakt met telers, toeleveranciers, onderzoek en voorlichting.

Begeleidende leergroepen

Aan de uitvoering van iedere proef zijn begeleidende leergroepen van telers gekoppeld. Grootsholten: "De ondernemers moeten de vraag, het probleem op tafel leggen, alleen zo wordt de proef gedragen door de praktijk." Deze begeleidingsgroepen komen in klein verband wekelijks bijeen en in groter verband maandelijks. Tijdens en na afronding van de proeven volgen seminars en artikelen in vakbladen.

Toeleveranciers krijgen de gelegenheid hun apparatuur op praktijkschaal te testen. Zij leveren dus nadrukkelijk hun inbreng in de proefopzetten. De gegevens uit eerder onderzoek worden erbij betrokken en door deelname van de voorlichters komt de kennis direct beschikbaar voor de praktijk.

Grootsholten: "De vaardigheden die wij in deze proeven opdoen moeten direct naar de telers anders zijn zij ook niet bereid om innovaties toe te passen." Telers zullen de resultaten pas 'omarmen' als op praktijkschaal duidelijk wordt dat er mogelijkheden liggen.

Proeven 2010

In afwachting van de toekenning van de financiering is het IC begonnen met de opzet van de eerste proeven. Dit jaar wordt binnen het project 'Samenwerken aan Vaardigheden' in ieder geval uitvoering gegeven aan de volgende proeven:

Teeltoptimalisatie bij amaryllis. Grootsholten: "In het verleden is al veel onderzoek gedaan naar amaryllis bij WUR Glas-tuinbouw. Toch is er nog steeds relatief veel onbekend over de aanleg van het aantal bloemen in relatie tot die bodemtemperatuur."

Marc Grootsholten: "We hebben er bewust voor gekozen om geen onderzoeker in dienst te nemen om juist de samenwerking met de burens te bevorderen."

'Energie onder de Knie' krijgt ook een vervolg in een standaard kas waar tomaten 'koud' worden geteeld. Zonder extra investeringen is het doel 62 kg per m² halen met 28 m³ gas.

Een derde proef, die inmiddels al is gestart, is een proef met LED's als tussenbelichting in tomaten en SON-T armaturen als bovenbelichting.

Gorinchem: Dé plaats waar je moet zijn

Marc Grootsholten: "Voor mij zijn de Tuinbouw relatiedagen Gorinchem 'the place to be' voor innovatief tuinbouw Nederland. Daar hoor je over nieuwe ontwikkelingen. Ik denk zelf dat ik er twee dagen zoet mee ben om alles te zien en iedereen te spreken."

Het Improvement Centre in Bleiswijk wil binnen het project 'Samenwerken aan Vaardigheden' vooral de interactie tussen telers en toeleveranciers verstevigen. Binnen dit plan krijgen naast grote gewassen nu ook de wat kleinere teelten aandacht in het praktijkonderzoek. Amaryllis is de eerste 'kleine' teelt, die binnen dit programma van start gaat.

SAMENVATTING